

JAARVERSLAG 2016

Stilte is de sterkste taal
*Een pop is geluidloos,
de stilte is zijn sterkste taal.
Maar omdat hij pantomimisch
niet sterk genoeg staat,
nemen wij onze toevlucht
tot teksten*

Feike Boschma, poppen- en marionettenspeler (1921-2014)

Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39

Fax: +31(0)578 - 56 06 21 Info: +31(0)578 - 63 13 29

info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info

www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl

www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2

Inhoudsopgave jaarverslag 2016

Organisatie: bestuur, medewerkers en vrijwilligers	3
Bestuur	3
Vrijwilligers en medewerkers	3
Museumregistratie	3
Depot en bibliotheek	3
Contacten, reizen, theater- en museumbezoek	4
Bezoekersaantallen en activiteiten	4
Gratis entree, gratis museumdag en zomer- en vakantieactiviteiten	5
Project voor visueel gehandicapten	6
Extra educatie	7
Publiciteit	7
Collectie, archief en verwervingen	8
Poppentheater Merlijn, Rikkie en Slingertje	9
Websites en tentoonstellingen	9
Mini-thema-exposities, multimedia en doe-activiteiten	10
Doelstelling	11
Gastenboek (reactie, afbeelding)	12
Openingsdagen en -tijden	13
Samenwerking met organisaties, adviezen, opdrachten en projecten	13
Stichting Contact Theater Collecties	14
Theaterthesaurus	14
Kwaliteitssysteem	15
Financiën	15
Akkoord (bestuur + directeur-conservator)	15
Bijlagen	16
Poppenspe(e)lmuseumpamfletten, Doepakuitgaven, diverse publicaties en extra	17
Sfeerbeelden Poppenspe(e)lmuseum	18

Afbeelding: kalligram voorstellende Semar – wijze dienaar en goddelijke nar. Figuurtekst: Baukje Scheppink (2014). Bron: Wayang-liederen (1931). Dichterlijke fantasie van de Javaanse journalist, dichter, danser en schrijver Noto Soeroto (1888-1951). Fragmenttekst en inspiratiebron: "Ik ben Semar, de potsenmaker, de trouwe dienaar van mijn Heer! Ik heb mijn held tot in het hevigst van het strijdgewoel gevolgd; ik ben zijn wonden tot medicijn en zijn enige hoop in zijn diepste verslagenheid. Mijn zotheden rollen uit mij als noten uit een oude mand met gaten; ik strooi kwinkslagen en grollen om mij heen als rijstkorrels, die stromen uit een versleten zak."

JAARVERSLAG 2016

Organisatie: bestuur, medewerkers en vrijwilligers

Bestuur

Het bestuur van Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum (POPMUS) bestaat uit:

- a. Voorzitter/penningmeester: Maria Simons (Helvoirt) – jeugdhulpverlener en Gordontrainster;
- b. Secretaris: Steven Groenen (Lier, België) – vormgever, theatermaker en poppenspeler;
- c. Lid: Paul Contryn (Mechelen, België) – figurenmaker, poppenspeler en scenograaf bij De Maan, beeldsmederij voor kinderen en jongeren;
- d. Gemachtigde namens het bestuur: Otto van der Mieden (Vorchten) – directeur-conservator.

Het stichtingsbestuur is in 2016, samen met de directeur, 3 x maal in vergadering bijeen geweest; er was regelmatig telefonisch en e-mail contact. Afspraken, besluiten, bespreekpunten, in- en uitgaande post, mededelingen van de directie en het bestuur, jaar- en activiteitenplanning zijn terug te vinden in de e-mail-berichten tussen de directeur en het bestuur.

Afbeelding: Jan Klaassen als notulist. **Illustratie uit de lesbrieven *Poppenspeler, -spelen, -theater en -spel*. Auteur: Marie-José van Voorst tot Voorst. Illustratie: Ad Swier (1985). Uitgave: Oostelijk Kunstbedrijf/Poppenspe(e)lmuseum.**

Vrijwilligers en medewerkers

POPMUS is een kleine organisatie met een marginale staf: directeur/conservator; een op afroep beschikbare bibliothecaresse, een medewerker collectiebeheer en administratie en hulpkrachten en vrijwilligers t.b.v. speciale activiteiten en werkzaamheden, zoals informatiespecialisten t.b.v. de mediatheek, onderhoud website, vertalingen, vormgeving, tentoonstellingsbouw en adviezen. T.b.v. titelbeschrijvingen van literatuur, digitale invoer van de gegevens, de collectieverwervingen, onderhoud etc. is er in 2016 voor een 193 uur gebruik gemaakt van hun diensten.

Museumregistratie

Het Poppenspe(e)lmuseum was opgenomen in het Nationaal Museumregister sinds mei 2001. Het proces rond de herijking is in 2014 positief afgerond met een herijking van het museum. Uit kostenoverwegingen en een te hoge werkdruk van bestuur en directie heeft het museum in 2014 en 2015 afgezien van deelname aan de Stichting Museumregistratie. Bestuur en directie hebben eind 2016 besloten om de status van geregistreerd museum met terugwerkende kracht weer te continueren.

Depot en bibliotheek

Door de toegenomen schenkingen en de herinrichting van het museum zijn wij begonnen met de herschikking van het depot en de bibliotheek. Eind 2017 hopen wij dit afgerond te hebben. Het boekenbestand omvat nu ruim 8000 titels op het gebied van het internationale figuren-, poppen- en objecttheater.

Foto: interieur Poppenspe(e)lmuseumbibliotheek.

Contacten, reizen, theater- en museumbezoek

Het bestuur en de directie onderhielden contacten met diverse betrokkenen in de culturele erfgoedsector, zoals de Stichting Contact Theater Collecties (SCTC), Afdeling Bijzondere Collecties Universiteit van Amsterdam (UVA). Ook in 2016 was de directeur internationaal actief in de UNIMA (**U**nion **I**nternationale de la **M**arionnette) als councillor van de NVP-UNIMA (NVP: **N**ederlandse **V**ereniging voor het **P**oppenspel). In die functie maakt hij deel uit van het 'Heritage Committee' ('member of the new UNIMA commission for preservation of the Puppetry Heritage, 2015-2020') en daarmee van de internationale erfgoedgemeenschap rond het poppen- en figurentheater. In 2016 bezocht hij in die functie diverse festivals, exposities en musea in o.a. Gent, Zagreb, Brno, Praag, Brussel, Ljubljana, Bad Kreuznach (**PuK**: Museum für **P**uppentheater **K**ultur), Bielefeld (expo: figuren van Sophie Taeuber-Arp), Apeldoorn (overzichtstentoonstelling werk van Teun Hocks), Stuttgart (Linden Museum, expo 'Die Welt des Schattentheaters'), Wiesloch en Brussel (Musée International de la Marionnette du Peruchet).

Afbeelding: foto van o.a. Otto van der Mieden met iPad tijdens bezoek expo in Ljubljana 'The Pioneers of European Puppetry behind the scenes'. Project 'All Strings Attached', zomer 2016.

Bezoekersaantallen en activiteiten

Voor bijzondere, regionale en landelijke activiteiten en studiedoeleinden verleenden wij gratis toegang aan tientallen bezoekers. Zeven studenten maakten gratis gebruik van de bibliotheek en de digitale collectie. CJP-houders konden met korting het museum bezoeken.

Museumbezoek: volwassenen, kinderen, groepsbezoek en bezoekers van de websites en het kenniscentrum.

Jaar	Werkelijk	Websites
2011	5048	4012
2012	7695	5028
2013	4358	6528
2014	5218	6750
2015	5105	6851
2016	4209	6432

Tientallen bezoekers kwamen ook dit jaar gericht naar het museum met een vraag voor het Poppenspe(e)lmuseumkennis- en informatiecentrum. Daarnaast zijn er veel verzoeken om informatie per e-mail of telefoon binnengekomen.

Gratis entree, gratis museumdag en zomer- en vakantieactiviteiten

In 2016 was de landelijke Maand van de Geschiedenis en de gratis museumdag van de Provincie Gelderland een wederkerend evenement. In oktober namen 114 bezoekers de kans waar om het museum gratis te bezoeken. Door een eenmalige – geringe – bijdrage van de Provincie Gelderland en een structurele bijdrage van de Ridderschap Utrecht en de Nederlandse Adelsvereniging verleenden wij gratis toegang. Ook dit jaar gaven wij de mogelijkheid gedurende de zomervakantie om zelf poppen en figuren te maken en er mee te spelen. Een twintigtal gezinnen met kinderen maakten hier gebruik van.

Betreffende de Wayang-revolusietoonstelling ontvingen wij vele positieve reacties uit binnen- en buitenland. Een extra (mini-)expositie en presentaties verzorgden wij in juni te Zwolle: 'Wayang revolusi. Kunst in dienst van de vrijheid. Wayang Kancil'. Mede dankzij Theatergroep Gnaffel – die hun theaterzaal welwillend afstonden – gaven de dalangs Ledjar Soebroto en Nanang Wicaksono uit Yogyakarta diverse wayang-kultivoorstellingen en workshops. Hedi Hinzler verzorgde de inleidingen. Zie:

<http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/PubliciteitZwolsewayangdagen.pdf>.
en <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Entreezwolsewayangdagen.pdf>.

Bezoekers van de Zwolse wayangdagen hadden gratis toegang tot de tentoonstellingen te Vorchten. Door een subsidie van de Gemeente Zwolle, het Prins Bernhard Cultuurfonds Overijssel, het Indonesisch bureau voor Toerisme, diverse andere fondsen en een lening van het Familiefonds Hurgronje is dit mogelijk gemaakt.

Otto van der Mieden gaf een voordracht over de wayang op verzoek van de tafel Nederlands-Indië in 'De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte' te Den Haag.

De wayangtentoonstelling zal ook in 2017 in het museum te zien zijn.

Zie overzicht publicaties: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Wayang.aspx>.

Afbeeldingen: publiciteit 'Zwolse wayangweek' en symbool € met Mr Punch (handpop), de Engelse pond en het Euroteken uit de poster 'Poppentheateralfabetkleurletters'. Illustratie: Elsje Zwart. Concept: Otto van der Mieden. Uitgave: Poppenspe(e)lmuseum (2012).

Project voor visueel gehandicapten

Halverwege 2016 hebben wij voorbereidingen getroffen voor de realisatie van een tweetalig (reizend) project voor visueel gehandicapten in 2017/2018. Werktitel: 'Een kijkje in de poppenkast. Horen, voelen, doen en ontdekken. Een tastbare ontmoeting met internationale en curieuze poppentheaterfiguren.' 'Sensory Puppetry – Seeing, hearing, feeling and exploring. A project on puppet theatre for visually impaired people.' Uitgangspunt: het toegankelijk maken van de poppentheatercollectie voor blinden en slechtzienden door middel van enkele poppentheaterfiguren en -objecten, teksten in grootletter/zwartschrift en braille, gesproken teksten, tactiele reliëftekeningen, film- en geluidsfragmenten, een fotowerk van Erwin Olaf, keramische objecten van Jan van Leeuwen en een speciale websitepagina.

Diverse gesprekken hierover zijn al gevoerd met blinden (zowel kinderen als ouderen) en met (zorg)instellingen, organisaties, musea en ervaringscentra over zien en niet zien, zoals muZIEum (Nijmegen), Van Abbemuseum (Eindhoven), In het Donker Gezien (Velsen-Noord), Bartiméus (Zeist), Dedicon (Grave), CBB (Ermelo), bibliotheekservice Passend Lezen (Den Haag) en Transkript (Zellik/België); allen werkzaam ten behoeve van mensen met een visuele beperking. Ze zijn bijzonder ingenomen met wat het Poppenspe(e)lmuseum wil realiseren voor hun doelgroepen. Uiteraard zullen voor de financiering van het project landelijke fondsen benaderd worden.

Zie projectuitleg: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Pdf/Pamflet159a.pdf> en <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet160e.pdf> – Een mond-gesnoerde en blinde paljas. Een foto van Erwin Olaf.
Zie ook <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak268e.pdf>.

Afbeeldingen: conceptillustraties gemaakt door Elsje Zwart t.b.v. project voor visueel gehandicapten. Lijntekening naar een foto van Erwin Olaf en 'Welkom' – o.a. duivel met blindenstok en een slechtziende oud-Hollandse Jan Klaassen met een donkere bril.

Betreffende het voorgenomen blindenproject kandideerden wij ons voor de Raak Stimuleringsprijs. Ondanks lovende woorden, vielen wij niet in de prijzen.

Extra educatie

'Welkom in de wonderwereld van licht en donker.' Onder deze titel realiseerden wij – naast tientallen andere (meertalige) documenten op poppentheatergebied – een rijk geïllustreerde lesbrief over het internationale schaduw- en schimmenspel voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs en belangstellenden. De uitgave geeft inzicht in de diverse schimmenspeltechnieken en -spelvormen in Europa en Azië.

Zie: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet158e.pdf>.

Publiciteit

In de digitale Nieuwsbrief en het tijdschrift WP van de NVP werd gewezen op onze activiteiten, thema-exposities en de publicaties die door POPMUS zijn gerealiseerd in 2016.

Een grote groep belangstellenden bereikt het museum via de meertalige artikelen die geplaatst zijn op www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl, zoals de Poppenspe(e)lmuseumpamfletten, de zogenoemde Doepakuitgaven en de tweetalige (in het Engels en het Nederlands) onregelmatig verschijnende Nieuwsbrieven/Newsletters. De printversies worden op verzoek aan belangstellenden en tegen een vergoeding per post toegezonden. Ze zijn ook in de museumwinkel verkrijgbaar.

Door het hele jaar plaatste de regionale pers onze persberichten.

Halverwege 2016 waren er filmopnames in het museum ten behoeve van de tv-serie 'Parels & Passie' door Omroep Gelderland. In deze reeks staan bijzondere musea en vrijwilligers centraal. In elke aflevering worden er drie musea getoond en maakt de kijker kennis met de gepassioneerde mensen achter het museum.

Zie: <https://www.youtube.com/watch?v=g5VIP0A4r0Y> [drie musea, waaronder het Poppenspe(e)lmuseum],
<https://www.youtube.com/watch?v=bZz8gJhu5eQ&feature=youtu.be> (sfeerclip POPMUS) en
https://www.youtube.com/watch?v=MNI47Q_SBys&feature=youtu.be [gehele filmpje Poppenspe(e)lmuseum].

Foto: still uit het filmpje van 'Parels & Passie' over het Poppenspe(e)lmuseum. Museumdirecteur Otto van der Mieden in de poesjenellenkelder van het museum. In zijn handen heeft hij de Russische Petroesjka als handpop. Op de achtergrond illuminatieprenten en een schaduwtheater. Links o.a. een geharnaste ridderfiguur uit het stangpoppentheater van Toone (Brussel).

Een vermelding van POPMUS is te vinden in de gids Nederland Museumland, een uitgave van Kosmos Uitgevers in samenwerking met de Nederlandse Museumvereniging.

Vanuit het museum worden er berichten geplaatst via Twitter, Facebook, Instagram en LinkedIn.

Collectie, archief en verwervingen

Van Peter Buurman ontvingen wij:

1. DVD met wayang-golekregistratie. Spel: dalang Atmajo. Bogor, 1990.
2. Golekfiguren: 33 stuks. Herkomst: Bogor. Datering: omstreeks 1970/1980.
3. Het Javaansche toneel. Deel I. Wajang Poerwa. Auteur: J. Kats. Driedelige ingebonden set, reprint 1923.
4. Introduction to the Gamelan. Author: Peter Buurman. Bogor, 12-02-1988. Part I, 42 pag. losbladig.
5. Fotoset van optreden dansgroep Bernard Suryabrata. Ca. 1978. Bernard IJzerdraat: 1926-1986.
6. Fotosets van wayang-golekfiguren, kleur en zwart-wit, met naamsvermelding.
7. Archiefdoos (twee lades) met beschrijvingen wayang-golekfiguren.
8. Archiefdoos met beschrijvingen op kaarten van wayang-golekfiguren.

Afbeelding dalang met wayang-golekfiguur. Illustratie uit: Wayang golek. Auteur: Peter Buurman. Impressum: A.W. Sijthoff, Alphen aan den Rijn (1980). Stamboeknummer: 70.366.

Poppentheater Merlijn, Rikkie en Slingertje

Van Edith Baartmans ontvingen wij diverse figuren en decors van Poppentheater Merlijn, vooral bekend door de belevenissen van het ondeugende aapje Slingertje – met de karakteristieke stem van Rien Baartmans – en de wijze, een beetje betweterige Rikkie bespeeld door Maaïke. Van 1965 tot 1973 was dit handpoppenspel via de AVRO-televisie te zien. De afleveringen werden opgenomen in het vaste poppentheater aan het Hasselaersplein in Haarlem, met live muziek van Joop Stokkermans op piano en celesta. De tientallen figuren zullen beschreven worden door Elsje Zwart. Zij zal hier medio 2017 aan beginnen.

Foto: Maaïke en Rien Baartmans met Rikkie en Slingertje (ca. 1970).

Simon Moulijn

Van de erven Moulijn kregen wij een oud-Hollandse huiskamerpoppenkast met decors en diverse handpoppen. Maker: Simon Moulijn – lithograaf, illustrator, tekenaar, ontwerper en schilder (1866-1948). Schenking: Freya Steffelaar-Moulijn en Richard S. Moulijn.

Zie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak261.pdf> en <http://www.s-moulijn.nl/Bestanden/Poppenkast.html>.

Websites en tentoonstellingen

De POPMUS-websites www.poppenspelmuseum.nl, www.poppenspel.info, www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs, www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl en www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 en de thema-exposities hangen zeer nauw samen. Ze geven door middel van diverse invalshoeken informatie over de poppenspeltechnieken, verschijningsvormen en de historie van het internationale poppen-, figuren- en objecttheater. De website-informatie, de exposities en de begeleidende teksten zijn bijna altijd in het Nederlands, Frans, Duits en Engels.

Afbeelding: printscreen eerste pagina websites Poppenspe(e)lmuseum.

Ook in 2016 stelden wij ons wederom de vraag: 'Hoe makkelijk kan een bezoeker van de site www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl terecht komen op het onderwerp dat gezocht wordt, op die pagina of op dat deel van de site, waar de gewenste informatie te vinden is.' Daartoe is de extra mogelijk ingebracht van een openklappende rubrieksindeling vanuit het hoofdmenu. Geklikt kan worden op [Extra nieuws](#), [Entree en exposities](#), [Nieuwsbrieven/Newsletters](#), [Poppentheater-abc](#), [Poppenspe\(e\)lpastiche/Puppenspielpastiche](#), [Poppenspe\(e\)ltechnieken](#) en [-figuren](#) en [YouTube-filmpjes](#).

Zowel bij de Poppenspe(e)lmuseum pamfletten als bij Doepak is een pdf-document met een hyperlink opgenomen waarin op onderwerp gezocht kan worden: RUBRIEKEN – SECTIONS – PUBLICATIES – PUBLICATIONS. Het museum streeft naar een overzichtelijke en professionele vormgeving met veel interessante content: actuele informatie, een goede ondersteuning, een nog meer uitgebreide digitale bibliotheek met afbeeldingen en digitale tentoonstellingen voor bezoekers uit binnen- en buitenland.

Zie: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet135e.pdf>.

Mini-thema-exposities, multimedia en doe-activiteiten

Tentoonstellingen in diverse ruimtes:

- * *Een vestibule vol vurige vechtjassen.* De vanden in het stangpoppentheater.
- * *Een duit in het zakje, geen cent te makken.* Spaarpotten, mansen en met de pet rondgaan.
- * *Vies en voos in en buiten de poppenkast.* Een wc vol (erotische) onbetamelikheden.
- * *Pantin en Paljas.* Een trap vol trekpoppen.
- * *Pulcinella in prenten en poppen.* Een Italiaanse clown.
- * *Holodesk.* Een kijkdoos met een denkbeeldige wereld.
- * *Veel theater voor weinig geld.* Schimmentheater in de negentiende en twintigste eeuw.
- * *Op visite bij tante Trijntje.* Smullen in de poppenkast.
- * *Hemel, oh Heer, help, ik ben dood!* Volkspoppenspel en de Dood.

Afbeelding: de Italiaanse Pulcinella als handpop met een bezempje, een monster met klapbek, een kip en een Pulcinella-baby komende uit een ei. Op de achtergrond de baai van Napels met de rokende vulkaan de Vesuvius. In een bootje een roeiende Pulcinella. Illustratie: Elsje Zwart (2010). Afbeelding uit de reeks: *Poppenspe(e)ltechnieken en -figuren*.

- * *Spelen met foto's.* Geënceneerde foto's van Marjo van den Boomen, Teun Hocks, Erwin Olaf en Henk Tas.
- * *Poppenspe(e)ldoe-en-speurspelen.* Diverse ontdekkingsreizen door het museum.
- * *Poppenspe(e)lmuseuminformatiecentrum.* Gelegenheid tot het raadplegen van de bibliotheek, onze websites; het Poppentheater-abc – een digitale encyclopedie over het (volks)poppenspel en een multimediapresentatie met aanraakscherm: teksten, plaatjes en filmpjes geven informatie over het poppen- en objecttheater.
- * *Heb jij voor mij de baby van Katrijn?* Diverse vormen van volkspoppentheater in een multimediapresentatie met animatie.
- * *Informatiezuil met een aanraakscherm.* Een audiovisueel en interactief programma op het gebied van het poppen-, figuren- en objecttheater met een vijfentwintigtal afbeeldingen, teksten en filmpjes.

Zie: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet139e.pdf>.

Afbeelding: aanraakscherm/informatiezuil meteen audiovisueel en interactief programma.

- * *Wayang Revolusi. Kunst in dienst van de vrijheid.* Een educatieve tentoonstelling – met o.a. een multimediapresentatie d.m.v. een aanraakscherm – over onder andere de Indonesische nationalisten die in hun strijd tegen Nederland de traditionele wayangkunstvorm gebruikten als propagandamiddel. Zie: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet143e.pdf>.

Doelstelling

POPMUS wil het samenhangende geheel laten zien van het cultureel-historische en (inter)nationale poppentheatererfgoed en dit aanbieden aan diverse doelgroepen. De museale attracties, exposities en de website moeten zich meer en meer ontwikkelen als een kenniscentrum voor en over het poppen- en beeldend theater. Educatie en kennisoverdracht zijn hierin zeer belangrijk.

POPMUS laat zich daarbij ook inspireren door kunstenaars, uitdagende denkers, kunst- en theaterkenners, wetenschappers en historici, en heeft duidelijke ideeën en opvattingen over de maatschappelijke betekenis, plaats en rol van een museum voor en over het poppentheater in de wereld van vandaag en morgen. POPMUS wil daaraan een inspirerende vorm geven.

POPMUS vindt dat de aan te bieden kennis d.m.v. de websites, de exposities en het informatiecentrum geschikt moeten zijn voor zowel jongeren als voor ouderen, voor specialisten, scholieren, studenten, voor groepsbezoek – wel of niet in gezinsverband – en voor de toevallige passant.

POPMUS wil niet alleen informatie over de individuele museale objecten aanbieden, maar vooral de context, m.a.w. de wortels van de objecten in de cultuur waaruit zij zijn voortgekomen. Digitalisering van de collecties, maar vooral van de kennis over de objecten, hun onderlinge relaties en hun oorspronkelijke culturele context is de basis voor een intensieve vorm van kennisoverdracht aan alle doelgroepen buiten de beperkingen van bereikbaarheid en openingstijden. Bovendien verdient het specifieke speelse, archetypische en artistieke karakter van het erfgoed een aanpak die in veel gevallen haaks staat op standaard museale presentatiepraktijken en die pas tot zijn recht komt in multimediale en interactieve omgevingen. Deze alternatieve presentatievormen zijn pas mogelijk na een verregaande en diepgaande digitalisering van onze collectie en het gebruik van contextuele kennis.

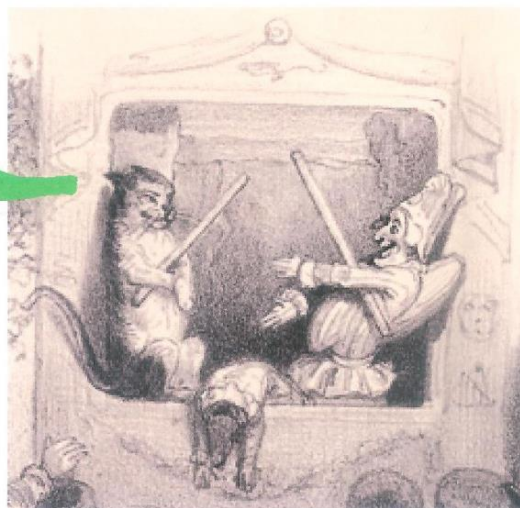

Afbeelding: oud-Hollandse poppenkastfiguren (ca. 1920). Geschenk: erven Simon Moulijn.

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(E)LMUSEUMKRUIJELKRANTKRABBEL DoePAK DuPAK
 Commentaar

Wat een machtige wereld gaat er schuil
 achter de gevel van uw mooie stijlvolle huis.
 Niet te geloven hoe veel verschillende en bijzondere
 en machtige voorwerpen u bij elkaar hebt
 verzameld. „Moet, zegt het voort”: dat zullen wij
 zeker doen. Alle goeds
 voor de toekomst
 en voor het behoud
 van zo veel moois.
 Rammeit
 Eefje Halfwerk.

Kattebelletje: uw reactie op onze exposities en presentaties

Tot de nummers van het oud-Franse poppentheater behoort de strijd van *Polichinelle* (spreek uit: poliesjiengl) met een echte *kat*. Eerst denkt de *poes* dat het aantikken met de *stok* een spelletje is. Het is echter menens en Polichinelle wint. De kat springt uit de kast. Voor een nieuw optreden krabbelt hij gewillig op de *speelplank*. De *poppenkast* gaat. Het 'kattenspelletje' begint opnieuw. Meer weten over *beesten* in de *poppenkast*? Raadpleeg het *poppentheater-abc* op onze websites of neem een abonnement op *Doepak*, onze *kruimelkrant* en -krabbel. Veel plezier en applaus! Illustratie 'Polichinelle met poes en prooi': Bouchot, Frankrijk (1850).

Doepak is het Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoord heeft. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkruijelmunt en -krabbel! Een dupak (spreek uit: dopak) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupak wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf heurtelezing lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inklinken van de hals van de Dood van Pierlala in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupak wordt als stangpop van bovenaf bevestigd. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doodelijke stilte geschiedt, gaat het strekken en klinken van de dupak razendsnel en met veel tumult. Dupak betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupak hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupak is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en kringt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupak ook om zijn as draaien, daarbij wisselen de armen veld uit.

Poppenspe(e)lmuseum © Kerkweg 38 8193 KL Vorchten Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21 www.poppenspeelmuseum.nl info@poppenspeelmuseum.nl

Afbeelding: reactie museumbezoeker in het gastenboek van het Poppenspe(e)lmuseum.

Openingsdagen en -tijden

Het museum was het gehele jaar op woensdag, zaterdag en zondag geopend tussen 12.00 en 17.00 uur. Groepen en bezoekers van het museum en het Poppenspe(e)lmuseum informatiecentrum ontvingen wij ook buiten de reguliere openingsdagen en -tijden.

Samenwerking met organisaties, adviezen, opdrachten en projecten

Met het bestuur van de NVP-UNIMA en met medewerkers van de UvA, afd. Bijzondere collecties bestaat een goede samenwerking. Het museum is lid van de SCTC, de directeur bezoekt hun tweejaarlijkse vergaderingen. Otto van der Mieden is UNIMA-councillor en lid van het internationale UNIMA Heritage Committee.

Veel steun en adviezen hebben wij gehad van Elsje Zwart ten behoeve van door het museum te realiseren publicaties. Voor 2017 realiseerde zij, samen met Otto van der Mieden, een educatieve nieuwjaarswens. Zie: <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak266e.pdf>. Beste wensen/Best wishes (2017) en <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak267e.pdf>. Beste wensen/A Happy New Year: kleurplaat/Colouringpicture (2017).

Afbeelding: nieuwjaarswens 2017 met de oud-Hollandse Jan Klaassen, de generaal en de galg. Illustratie: Elsje Zwart.

Met Hedi Hinzler – oud-universitair hoofddocent Zuidoost-Azië (Universiteit, Leiden) vervolgden wij ons pilotproject wayangdeterminatie: een database en thesaurus in woord en beeld. Sedert 2011 is het Poppenspe(e)lmuseum in samenwerking met haar en enkele erfgoedinstellingen en anderen begonnen aan een ambitieus project: de realisering van een (inter)nationale wayangdatabase, een hoogwaardig kennisplatform en een thesaurus op het gebied van wayang uit Indonesië. Het onderzoek en de beschrijvingen van de wayangfiguren gaan deel uitmaken van een internationaal onderzoeksprogramma. Gestreefd wordt naar een informatieve en betrouwbare basis: een thesaurus waar musea en derden met wayangerfgoed profijt van zouden kunnen hebben. Ook dit jaar hadden wij hierover contact en hulp van Ki Ledjar Soebroto – dalang en poppenmaker, en Ananto Wicaksono – grafisch kunstenaar en dalang (Indonesië, Yogyakarta).

Zie hyperlink [Wayang-determinatie – Wayang categorising and defining](http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/wayangdet.html): www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/wayangdet.html.

Foto's: Ledjar Soebroto in zijn atelier te Yogyakarta (ca. 2000) en Nanang Wicaksono (2016).

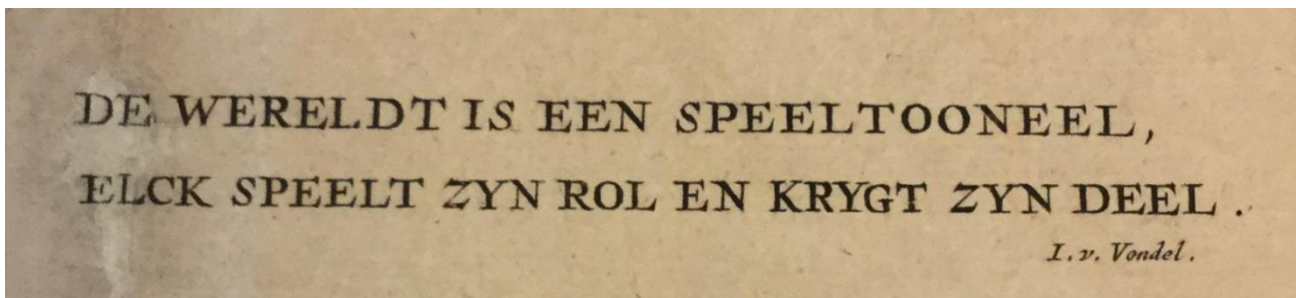

Wij zijn verder gegaan met het fotograferen en beschrijven van de ca. 1500 wayang kulit en golekfiguren en diverse artefacten op wayangebied. Tijdsplanning: tot einde 2018.

Stichting Contact Theater Collecties

Stichting Contact Theater Collecties (SCTC) is een netwerk van collectie-specialisten op het gebied van de uitvoerende kunsten. Hogescholen, universiteiten en (erfgoed)instellingen in Nederland (en Vlaanderen!?) met een collectie op het gebied van de uitvoerende kunsten zijn hierbij aangesloten. De netwerkbijeenkomsten van de stichting hebben als doel elkaar op de hoogte te stellen van activiteiten, werkwijze, aanwinsten en collectieprofiel. Met die informatie kunnen we afstemmen hoe wij onze gebruikers het beste van dienst kunnen zijn. De doelgroepen* zijn voornamelijk studenten die zich willen specialiseren in toneel, dans, muziektheater, muziek, poppentheater, performance, acrobatiek, circus etc. Zie: <http://theaterencyclogedie.nl/wiki/Theaterbibliotheken>.

*Doelgroep studenten en docenten universiteit: theaterwetenschap, media-studies, muziekwetenschap, geesteswetenschappen. Studenten en docenten HBO: theater en dansopleidingen, conservatorium, kunst- en modeopleidingen.

Deelafbeelding: citaat van Joost van den Vondel – Nederlands dichter en toneelschrijver (1587-1679) uit 'Grontteekening vande Schouburg t'Amsterdam, gesticht in t Jaar 1637'. Depotcollectie: UvA, Bijzondere collecties Uitvoerende Kunsten & Media.

Theaterthesaurus

Als participant van de SCTC realiseerden wij samen met de hieronder genoemde deelnemers de Theaterthesaurus. Deze bevat ongeveer 1500 trefwoorden op het gebied van theater, andere kunst- en cultuuruitingen, beleid, management en wetenschap. De titelbeschrijvingen van de meer dan achtduizend boeken in de Poppenspe(e)lmuseumbibliotheek bevatten een aantal toegekende trefwoorden. De verdere ontwikkeling van de thesaurus is in 2016 stopgezet.

Zie: <http://poppenspeelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Theaterthesaurus.pdf> en [http://theaterencyclogedie.nl/wiki/Stichting_Contact_Theater_Collecties_\(STCT\)](http://theaterencyclogedie.nl/wiki/Stichting_Contact_Theater_Collecties_(STCT))

Deelnemers SCTC:

Amsterdams Hogeschool voor de Kunsten (AHK). Bibliotheek Theater en Dans: <http://www.atd.amsterdam/>.

NVA-bibliotheek. Den Haag: <http://www.nvabibliotheek.nl/nva/>.

ArtEZ. Hogeschool voor de Kunsten. Mediatheek Art & Design, Bouwkunst en Theater, Zwolle: www.ArtEZ.nl.

Codarts. Mediatheek, Rotterdam: www.codarts.nl en <http://libguides.library.codarts.nl/home>.

Universiteit van Amsterdam (UvA). Collectie uitvoerende kunsten:
www.uba.uva.nl.

Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Mediatheek, Tilburg: www.fontys.nl.

Universiteit Utrecht. Universiteitsbibliotheek: <http://bc.library.uu.nl/nl> en
<http://www.uu.nl/universiteitsbibliotheek/locaties/universiteitsbibliotheek binnenstad>.

HKU. Theater & Kunst en Economie Bibliotheek, Utrecht: www.hku.nl,
bid.hku.nl en <http://www.hku.nl/OverHKU/Bibliotheeken.htm>.

ArtEZ. Mediatheek, Arnhem: www.ArtEZ.nl.

UvA Bijzondere Collecties Uitvoerende Kunsten & Media, Amsterdam:
<http://bijzonderecollecties.uva.nl/>.

Zuyd Hogeschool. Toneelacademie Opleiding Theater, bibliotheek, Maastricht:
<http://bibliotheek.zuyd.nl/en/locations-and-opening-hours/maastricht-theatre-academy-library>.

Het Firmament, Mechelen (België): <http://www.hetfirmament.be/>
en <http://www.figurentheatervlaanderen.be/figuren/definities/>.

Extra: Kunstenpunt. Documentatie rond beeldende kunsten, muziek en podiumkunsten uit Vlaanderen en Brussel: <http://www.kunsten.be/kunsten-in-vlaanderen-brussel/collectie-bibliotheek>.

Kwaliteitssysteem

In 2012 heeft POPMUS een kwaliteitssysteem ingevoerd om een continue verbeteringsproces te waarborgen. Dat is ook dit jaar voortgezet en uitgewerkt. In een kleine organisatie als POPMUS verlopen die processen doorgaans mondeling in een open gesprek over de ontwikkelingen in het museum. Leidraad daarbij is de PDCA-methode (Plan-Do-Check-Act). In dit kader is in 2016 wederom gebruik gemaakt van de expertise en beleidsadviezen van Baukje Scheppink (Leeuwarden/Hurdegaryp), oud-museumdirecteur van het Nationaal Vlechtmuseum in Noordwolde.

Financiën

Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum ontving een structurele bijdrage van de Ridderschap Utrecht en de Nederlandse Adelsvereniging. Voor de realisering van de wayangexpositie en de randprogrammering kreeg POPMUS van diverse fondsen en particulieren een substantiële financiële bijdrage.

Afbeelding: poppenkasttafereel met jeugdig publiek en vrouw met mansbakje.
In de poppenkast is links Jan Klaassen te zien. Hij zit op de rechterhand van de poppenspeler. De witte figuur in het midden is Snikhals, ook wel Langhals of Pierlala genoemd. Deze Snikhals moet de raadpensionaris Jan de Witt voorstellen. De rol werd gespeeld met een stokpop. De hals van Snikhals groeit langer en langer, alsof hij zich ver boven het volk verheven voelt. Jan Klaassen moet niets van hem hebben. Hij scheldt hem uit en ranselt hem af. Illustratie uit: 'Buurkinderen', een vervolg op 'Nog bij moeder'. Auteurs: Jan Ligthart en H. Scheepstra. Impressum: J.B. Wolters, Groningen (1948). Stamboeknummer: 71.081.

Akkoord

Voor akkoord d.d. 29-01-2017, jaarverslag 2016. OvdM (Vorchten, 29-01-2017). Dit document op internet, zie <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Jaarverslag2016.pdf>.

M.C.M. Simons
voorzitter-penningmeester

Manne Simons

Otto van der Mieden
directeur-conservator

Steven Groenen
secretaris

Steven Groenen

Paul Contryn
bestuurslid

Bijlagen

Overzicht – een keuze – van in 2016 gerealiseerde Poppenspe(e)lmuseum-pamfletten nrs. 157e t/m 160e, Doepakuitgaven nrs. 246 t/m 269e en diverse andere publicaties.

Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39

Fax: +31(0)578 - 56 06 21 Info: +31(0)578 - 63 13 29

info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info

www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl

www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2

Poppenspe(e)lmuseumpamfletten, Doepakuitgaven en diversen (hyperlinks)

Pamfletten

- Nr.157e Diverse wayang-kulitfilms/Various wayang kulit films
- Nr.158e Lesbrief/DIY: Licht en donker/Lightness and darkness
- Nr.159a Een kijkje in de poppenkast. Horen, voelen, doen en ontdekken
- Nr.159d A look behind the puppet theatre. Seeing, hearing, feeling and exploring
- Nr.160e Royal Portrait: Erwin Olaf

Doepak

- Nr. 246 Mmmmmmmmm: gember-kaneelthee en een appelflap.* ♦
- Nr. 247e Briefpapier/Stationery: Punch & Judy.* ♦
- Nr. 248e Wayang: tentoonstelling/exhibition, twee/two films. ♦
- Nr. 249 Entreebiljet: toegangsbewijs voor een persoon.* ♦
- Nr. 250e Kies een object/Choose one object.* ♦
- Nr. 251e Moederdag: Mother's Day.* ♦
- Nr. 252e Knopenhaak en tandenstoker: buttonhook and toothpicker.* ♦
- Nr. 253e Bijzondere Poppenspe(e)lmuseumdag: Happy Puppetry Day.* ♦
- Nr. 254 Bon: toegangsbewijs voor één persoon (Bladoe en Semar).* ♦
- Nr. 255 Bon: toegangsbewijs voor één persoon (Petruk en Semar).* ♦
- Nr. 256 Mmmmmmmmm: een verfrissend sapje met een appelflap.* ♦
- Nr. 257 Bon: toegangsbewijs voor één persoon (Kancil).* ♦
- Nr. 258 Bon: toegangsbewijs voor één persoon (Garuda).* ♦
- Nr. 259 Bon: toegangsbewijs voor één persoon (Willem van Oranje).* ♦
- Nr. 260 Kumbakarna: een wayang-kulitreus met een medaille.* ♦
- Nr. 261 Oud-Hollandse poppenkast: Elc syn genuchte.* ♦
- Nr. 262d Simeon the Holy Fool: the patron saint of puppeteers.* ♦
- Nr. 263d A Jester and Mr Punch: a late Victorian Gas Bar Cigar Lighter.* ♦
- Nr. 264d Wayang kulit: smoking Petruk.* ♦
- Nr. 265e Wandelstok/Walking stick: Mr Punch. ♦
- Nr. 266e Beste wensen/Best wishes (2017).* ♦
- Nr. 267e Beste wensen/A Happy New Year: kleurplaat/Colouring picture (2017).* ♦
- Nr. 268e Horen, voelen, doen en ontdekken/Seeing, hearing, feeling and exploring.* ♦
- Nr. 269e Een poppentheaterkerstboom: A Christmas tree full of puppet theatre figures.* ♦

Diverse publicaties

- Nr.XIIa Statuten POPMUS
- Nr.XIIe Strategisch informatiebeleidsplan 2013-2019 POPMUS
- Nr.XIIIf Bezoekersvoorwaarden en huisregels POPMUS
- Nr.XIIg ANBI Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum
- Nr.XIIh ANBI-document: diverse informatie POPMUS
- Nr.XIIk Jaarverslag 2014 POPMUS
- Nr.XIII Jaarverslag 2015 POPMUS

Extra

- <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Anbidocument.pdf>
- <http://poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Beleidscollectieplan2017-2022.pdf>

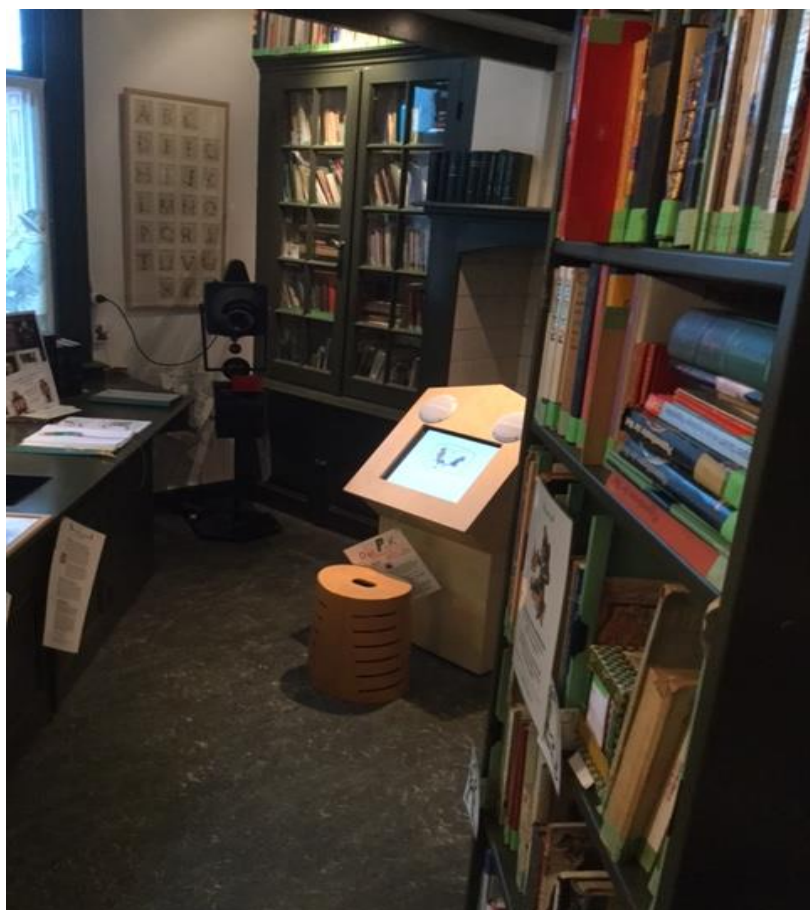

**Sfeerbeelden: Poppenspe(e)lmuseum-
pand in de mist, kassa en Pulcinella-
expositieruimte met tijdelijke catering.**

Sfeerbeelden Poppenspe(e)lmuseum:
 expositie 'Wayang revolusi. Kunst in
 dienst van de vrijheid', draaipaneel
 met museumdirecteur en conservator
 Otto van der Mieden en de schaduw
 van de Indonesische president
 Soekarno (wayang-kulitfiguren)
 en de Poppenspe(e)lmuseum-
 bibliotheek met o.a. een multi-
 mediapresentatie met een
 aanraakscherm.

**Sfeerbeelden Poppenspe(e)l-
museum: multimediapresentatie
met een aanraakscherm en
spelende Bloem met de
marionnette à la planchette
(figuren: Teresina en Pulcinella).**

Afbeelding: computerscherm met titelpagina (concept) project 'Een kijkje in de poppenkast', een project voor visueel gehandicapten. Het beeldscherm rust op een stapeltje boeken. Daarvoor bevindt zich een toetsenbord met daarop een aap. Zijn staart heeft de vorm van het @-teken (apenstaartje); daarachter een 'echte' – levende – muis (een denkbeeldige computer- muis). De staart van dit beestje is ook het snoertje waarmee dit knaagdier verbonden is met de pc. Illustratie: Elsje Zwart. Projectrealisatie en concepttekst: Otto van der Mieden (2016). Lettertype Jaarverslag 2016: Verdana, 8 en 11 punts.

Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel./Tél.: +31(0)578 - 56 02 39

Fax: +31(0)578 - 56 06 21 Info: +31(0)578 - 63 13 29

info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info

www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl

www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2